

DE DOMPHOORN

TIJDSCHRIFT VAN NATUUR- EN VOGELWACHT DE VIJFHEERENLANDEN

NR.: 2

53e jaargang JUNI 2019

DE DOMPHOORN

Driemaandelijke uitgave van
Natuur- en vogelwacht
De Vijfheerenlanden

Nr. 2 53e jaargang JUNI 2019

Redactie:

Dhr. D. Kerkhof,
Vianen

Mevr. J. Lemcke,
Schoonrewoerd

Redactieadres:

dkerkhof@xs4all.nl

Sponsors:

Autobedrijf Van Zessen
Lexmond

Van de Scheur Logistiek
Vianen

Case Electronics
Arkel

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden door het ingevulde aanmeldingsformulier te sturen naar de ledenadministratie via ons adres: Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd of dit, tijdens openingsuren, af te geven in ons verenigingsgebouw De Schaapskooi.

Adreswijzigingen en opzeggingen dienen schriftelijk kenbaar gemaakt te worden aan de ledenadministratie via ons postadres, hierboven vermeld.

Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

De contributie bedraagt minimaal:

- voor jeugdleden tot 16 jaar € 5,00
- voor leden € 10,00
- voor leden die ook
Het Vogeljaar ontvangen € 23,00

Uiterste inleverdata kopij DompHoorn bij de redactie

voorjaarsnummer	1 maart
zomernummer	1 juni
herfstnummer	1 september
winternummer	1 december

Aanwijzingen voor auteurs

De Dompchoorn is bedoeld voor verenigings- en werkgroepnieuws, excursieverslagen en artikelen over natuur en landschap en het beheer en behoud daarvan. De nadruk ligt sterk op De Vijfheerenlanden.

Teksten graag als platte tekst aanleveren in een gangbaar tekstprogramma, zoals Word. Bijschriften bij foto's en tabellen liefst aan het eind van de tekst plaatsen; in de tekst zelf alleen de nummers van foto's en tabellen vermelden op de gewenste plek. Tabellen bij voorkeur los aanleveren als Excelbestand.

Foto's moeten van goede kwaliteit zijn en los (dus niet in de tekst) aangeleverd worden in hoge resolutie: minimaal 250 dpi, liever 300 dpi of meer. In byte: 1-4 MB.

De redactie kan een artikel inkorten of formuleringen wijzigen t.b.v. de leesbaarheid.

INHOUDSOPGAVE

- 02 Van de redactie
- 02 Van de bestuurstafel
- 04 Icoonsoorten Vijfheerenlanden - Kleibosrussula
- 07 Verslag van de Sovon watervogeltelling op de Linge
- 09 Terugblik vogelcursus voorjaar 2019
- 10 Activiteiten juni-september 2019
- 11 Pagina voor de jeugd
- 12 Wat u wel of niet heeft gemist
- 16 Icoonsoorten Vijfheerenlanden – Gierzwaluw
- 18 Waterwandeling ommelanden Vianen
- 19 Hoor wie klopt daar...???

Omslagfoto: Hondskruid in een Lekuiterwaard. Deze orchidee was omstreeks 1980 sterk achteruitgegaan en toen nog maar bekend uit vier Nederlandse atlasblokken (drie in de kalkrijke duinen, een in Zuid-Limburg). Sinds 1990 neemt hondskruid echter weer toe, vooral de afgelopen 10 jaar is het hard gegaan. Waarschijnlijk profiteert hondskruid, een warmte- en kalkminnende plant, van de klimaatverandering. De soort is in de periode 2000-2019 waargenomen in maar liefst 142 atlasblokken (vakken van 5 bij 5 km), gelegen in de westelijke helft van het land, het rivierengebied en Zuid-Limburg. Foto: Dick Kerkhof.

Openingstijden van Natuurcentrum De Schaapskooi In het zomerseizoen:

- Op donderdag: 19.00 – 23.00 uur
- Op zaterdag: 09.00 – 16.00 uur
- Op zondag: 12.00 – 17.00 uur

Kijk voor de laatste berichten op onze website: www.natuurcentrum.nl

---

VAN DE REDACTIE

Tijdens de eind april gehouden Algemene Ledenvergadering is besloten de contributie met ingang van volgend jaar licht te verhogen. Zo worden de meerkosten gedekt van het voortaan geheel in kleur uitgeven van *De Dumphoorn*. De overgang naar full colour

gaat echter nu al in, we hoeven dus niet tot volgend jaar te wachten! De redactie is heel blij met deze ontwikkeling en hoopt dat veel leden mooie foto's beschikbaar willen stellen.

Dick Kerkhof

VAN DE BESTUURSTAFEL

NL Doet

NL Doet, de landelijke actiedag waaraan we dit jaar voor het eerst meededen, was meteen zeer geslaagd. Een aantal gemeentelijke ambtenaren is aan de slag gegaan in De Schaapskooi en heeft tegelijkertijd kennisgemaakt met onze vereniging en haar activiteiten en het achterliggende terrein. Zij hebben dat zelf ook erg gewaardeerd. Zie onderstaande foto!

Natuurparel De Schaapskooi

We vragen in onze activiteiten vaak aandacht voor het belang van insecten en de noodzaak onze omgeving voor deze omvangrijke fauna-groep meer geschikt te maken. Het signaal van de imker van de bijenkasten op ons terrein dat voor zijn bijen na de maand mei weinig voedsel meer te vinden is, kan een Natuur- en Vogelwacht natuurlijk alleen maar serieus nemen. In maart is daarom overleg

gepleegd, onder andere met Dick Kerkhof, die wil werken aan een natuurlijke bloemen- en kruidenparel op ons terrein achter bij de kleine poel, en Piet Solleveld, die het groen op ons terrein verzorgt. Met hen is een lijstje met gewenste vaste planten opgesteld, aangevuld door Sonja van Baren. De algehele droogte sinds vorig jaar zomer, die plaatselijk nog is toegenomen door het snoeiwerk van afgelopen herfst, maakt het behalen van het gewenste resultaat tot een flinke uitdaging!

Vogelcursus

Eind maart startte de vogelcursus voor beginners. Ruim 20 cursisten hebben inmiddels met 4 avonden en 4 excursies niet alleen veel geleerd over de vogels in onze regio. Zij hebben ook onze vereniging ontdekt en velen zijn lid geworden. Hans, Christiaan, Hans en Chris: bedankt voor dit mooie initiatief!

Dialezingen

Op 4 april werd de laatste dialezing van dit seizoen gehouden. Het seizoen was opnieuw een groot succes. Simon Bakker heeft laten weten dat hij graag tips ontvangt voor het komende seizoen. Ook voor onze wisselende tentoonstelling ontvangen we graag tips. Ken je iemand met een goed verhaal, mooie foto's, tekeningen, aquarellen of andere kunstvormen, neem dan contact op met Simon of met info@natuurcentrum.nl.

Algemene Ledenvergadering

Op 25 april was onze jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. We namen afscheid van Hans Evers als bestuurslid. Hans, ook hier nog eens hartelijk dank voor je inzet! Je hebt in de drie jaar als secretaris veel vernieuwingen doorgevoerd en veel oude contracten met een kritisch oog doorgelicht. Henk Luitjes is verkozen als nieuw bestuurslid. Inmiddels heeft Johan Stevens zich bereid verklaard de functie van secretaris op zich te nemen. Nanny Jonkman draait inmiddels mee met het bestuur om zich te oriënteren op een bestuursfunctie.

Contacten met gemeente Vijfheerenlanden

Het initiatief van verschillende organisaties om binnen het beleid van de gemeente meer aandacht aan natuur te geven heeft inmiddels twee resultaten binnen. Wethouder Hendriksen heeft toegezegd het convenant van het *Prachtlint* te ondertekenen. Zij was ook bereid ons *Lentefeest* te openen, met het planten van vlinderstruiken. Een eerste stap om ook na mei op ons terrein insectenvriendelijke beplanting te ontwikkelen.

Op 23 mei werd het VHL-plein, een informatieve bijeenkomst van de gemeenteraad waarbij burgers worden uitgenodigd aan de discussie mee te doen, georganiseerd binnen de Schaapskooi. Op de agenda stond onder meer het onderwerp biodiversiteit. Namens de groene organisaties binnen de gemeente Vijfheerenlanden hield Dick Kerkhof een presentatie over de relatie tussen biodiversiteit en (maai)beleid, al dan niet inzaaien van kruidenmengsels of natuurontwikkeling door het herinrichten van bermen. Ook op ambtelijk niveau krijgen we meer gehoor voor de wettelijke voorwaarden voor het kappen van bomen en voor evenementen tijdens het broedseizoen.

Overleg met Oasen

Het overleg met drinkwaterbedrijf Oasen over de aanleg van een leiding door het Zouwegebied is positief afgesloten. Oasen heeft een natuurvriendelijke werkwijze gekozen (boren) en zal de werkzaamheden na de zomer van 2020 aanvangen. Er is een goede inventarisatie gemaakt van de aanwezige waardevolle flora en fauna, die ook aan de diverse deskundigen binnen onze vereniging is voorgelegd. Bij de aanbesteding wordt de aannemer gehouden aan de diverse uitvoeringsafspraken.

Landelijk stikstofbeleid

Deze week deed de Raad van State een opvallende uitspraak. In 2015 heeft het kabinet een regeling getroffen waardoor onze economie en landbouw kon blijven groeien ondanks

het bereikt hebben van het stikstofplafond in natuurgebieden. Aan de beheerders van de natuurgebieden werden een aantal handelingen opgelegd, die ruimte zouden moeten maken voor hernieuwde uitbreiding van de stikstofuitstoot. De Raad van State oordeelt nu dat niet alvast goedkeuring mag worden verstrekt voor uitbreiding van veestapel, weggennet en dergelijke, als niet zeker is dat de opgelegde activiteiten in de natuurgebieden een reële daling van de schade door stikstofuitstoot zullen bewerkstelligen.

Fietsvierdaagse Alblasserwaard

Op 1 juni deed de fietsvierdaagse van Alblasserwaard de Schaapskooi aan. Vele honderden fietsers kwamen stempelen en een groot deel van de fietsers maakte gebruik van de aangeboden lunch en koffie. Het was gezellig en druk in en rond de Schaapskooi. De aankleding was perfect, de organisatie liep gesmeerd. Onze dank gaat uit naar de vele vrijwilligers die hieraan bijdroegen: Arie, Ariana, Etta, Teunie, Hennie, Piet Bogerd, Sonja en Koen.

Annelies van Egmond

ICOONSOORTEN VIJFHEERENLANDEN – KLEIBOSRUSSULA

Russula's zijn als groep over het algemeen heel herkenbare paddenstoelen. Zij hebben een mooi gekleurde hoed en, op een enkele uitzondering na, een witte, cilindrisch-knotsvormige steel. Het vlees van de paddenstoel heeft een korrelige structuur, waardoor deze gemakkelijk breekt. Van een volgroeid exemplaar is de hoed vlak of een beetje gewelfd. Met een spiegeltje eronder zijn de plaatjes te zien die de kleur van de sporen tonen: wit, witachtig tot gelig.

Russula's zijn mycorrhiza-zwammen. Zij behoren tot de paddenstoelen die via een netwerk

van zwamdraden in symbiose leven met andere organismen zoals bomen en struiken. Sommige soorten zijn heel eenkennig en komen alleen bij één bepaalde boomsoort voor, zoals de roze en de gele berkenrussula, die alleen bij berken te vinden zijn.

De groene berkenrussula neemt het iets minder nauw en kan ook bij spar gezien worden. Om het wat ingewikkelder te maken: de naam is niet altijd alleszeggend. Zo komt de kruipwilgrussula beslist niet alleen bij kruipwilg voor, maar kan bij allerlei loofbomen aangetroffen worden.

Roze berkenrussula (links) en gele berkenrussula (rechts). Foto's: S. van Baren.

Groene berkenrussula. Foto: S. van Baren

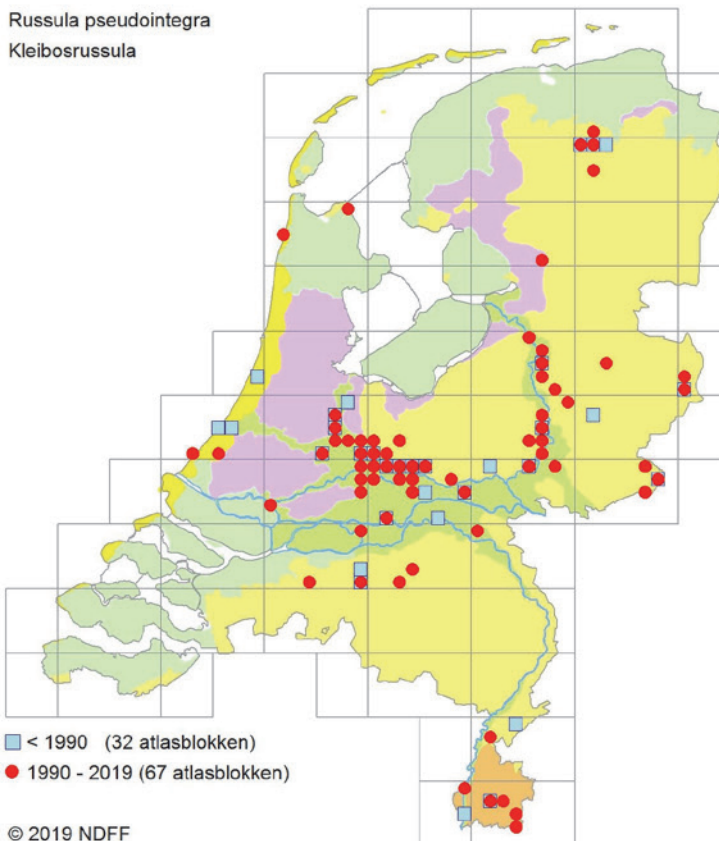
Sommige soorten zijn gebonden aan loof- of naaldbomen, andere hebben meer een voorkeur voor bomen (loof- of naaldbomen) op een bepaalde grondsoort.

De kleibosrussula is zo'n soort en komt voor bij eik, soms beuk, op voedselrijke, zware, kleiige grond, vooral in lanen en wegbermen.

Kruipwilgrussula. Foto: S. van Baren

De soort is vrij algemeen in ons rivierengebied en langs de IJssel, maar verder in het land zeldzaam of geheel afwezig, zoals op het verspreidingskaartje van de Mycologische Vereniging is te zien. Als gevolg van verzuring en/of vermessing gaat de kwaliteit van deze biotoop achteruit en staat de soort als Bedreigd te boek.

De Provincie Utrecht heeft de kleibosrussula aangewezen als Icoonsoort van het rivierengebied, in de hoop dat particulieren, natuurbeheerders, waterschappen en gemeenten zullen zorgen voor biotoopverbetering.

Deze mooie paddenstoel kan van de nazomer tot in de herfst gezien worden in kleuren die variëren van rood, oranje-rood tot vaal geelachtig wit. De wittige, later gele plaatjes (lamellen) staan dicht bij elkaar. Om de soort van andere in die kleuren te onderscheiden: de paddenstoel ruikt enigszins naar menthol.

S. van Baren

Viermaal kleibosrussula. Hieronder zijn ook de plaatjes zichtbaar. Foto's: S. van Baren.

VERSLAG VAN DE SOVON WATERVOGELTELLING OP DE LINGE TUSSEN LEERDAM EN KEDICHEM

Voor Sovon Vogelonderzoek Nederland hebben we 1 x per maand de watervogels op de Linge tussen Leerdam en Kedichem geteld, van september 2018 t/m april 2019. We tellen ook de vogels op de Koornwaardplas en aan de overkant in polder De Eng bij Kedichem. We varen met de zalmschouw van Leerdam naar Kedichem en terug met 4 personen. De zalmschouw is van Dirk Fey, de medetellers zijn Hannes Fey, Huib Vissers en Bart de Groot. Heel onverwacht is na de eerste telling van 14 september 2018 op 27 september Huib Vissers plotseling overleden. Huib was medeteller en de persoon die alle tellingen doorgaf aan het Sovon. We missen hem, meestal zag hij als eerste de ijsvogel. Met Huib hebben we naast de watervogeltelling ook atlasblok-, slaapplaats- en MUS-tellingen gedaan. In zijn plaats hebben we Teus Ravesteijn bereid gevonden om met ons mee te tellen.

Foto boven: Dirk Fey in de zalmschouw.

Hiernaast: Hannes, Huib en Dirk.

Foto's: Bart de Groot.

Vooral tijdens de wintertelling is het vaak koud in de zalmschouw. Op de Linge tellen we veel grauwe ganzen, meerkoeten en wilde eenden.

Het aantal futen ligt meestal tussen de 30 en 45. Zie de bijgevoegde tabel.
In september gaan we weer watervogels tellen.

Dirk, Hannes, Bart, Huib (+) en Teus

Tabel met getelde vogels van september 2018 t/m april 2019:

Getelde vogels	2018				2019			
	14-sep	12-okt	9-nov	14-dec	10-jan	15-feb	21-mrt	12-apr
Aalscholver	7	11	34	24	31	24	26	7
Bergeend						2		
Blaauwe Reiger	4	2	3	5	3	2	3	4
Brandgans							4	
Bruine Kiekendief								1
Buizerd	2	1	3	2	5	6	2	3
Fazant						1		
Fuut	28	21	34	42	43	39	46	51
Grauwe Gans	89	118	4	67	16	527	477	422
Groene Specht			1					
Grote Canadese Gans	20	33	6	133	20	38	51	26
Grote Zilverreiger	1	1	2	5	4	2	0	1
Grutto							35	
IJsvogel	3			1	1	2	3	
Kievit					5		5	1
Kleine Mantelmeeuw	2						1	3
Kluut							6	4
Knobbelzwaan		2	1				4	
Kokmeeuw	35	57	95	176	238	72	35	
Kolgans		2	1					
Krakeend	14	40	45	121	26	97	33	42
Kuifeend	12		9	61	52	86	26	10
Meerkoet	136	136	182	307	303	215	151	70
Nijlgans	29	51	20	9	1	22	31	46
Nonnetje						1		
Ooievaar						1		
Oeverloper	1							
Scholekster						12	6	10
Slobeend							3	2
Smient				55	0	370		
Soepeend	2	4	4	6	20	12	7	2

Getelde vogels	2018				2019			
	14-sep	12-okt	9-nov	14-dec	10-jan	15-feb	21-mrt	12-apr
Soepgans	5							1
Sperwer		1					1	
Stormmeeuw			1	5	2	2	35	
Tafeleend		2	3	6	2		2	1
Torenvalk			2			1	3	
Tureluur							2	1
Visdief								0
Waterhoen	9	3	16	7	17	24	9	5
Wilde Eend	68	152	146	245	237	233	44	24
Wintertaling		4	6	9	3	26	15	
Zilvermeeuw					1	1	2	
Totaal	467	641	618	1286	1030	1818	1068	737
Aantal soorten	19	19	22	20	20	26	30	23

TERUGBLIK VOGELCURSUS VOORJAAR 2019

De vogelcursus zit erop en het was een zeer geslaagd gebeuren.

Het begon met een mailtje van iemand die op de website las dat we een vogelcursus hadden georganiseerd. Dat was alweer enkele jaren geleden. Doen jullie dat dit seizoen weer? De vogelwerkgroep vond het een prima idee. De beide cursusleiders van toen, Hans de Braal en Christiaan Diem, werden benaderd en prikten een viertal data. Via *De Dompfoorn* en de website meldden zich spontaan zo'n twintig geïnteresseerden. Dat was een mooi aantal. Nieuwe gezichten en ook oude bekenden. Iemand bekende zelfs al 35 jaar lid te zijn van onze Vogelwacht en hij was nog nooit in de Schaapskooi geweest. Enkele anderen werden nu spontaan lid.

Tijdens de vier avonden in de Schaapskooi werden de meest voorkomende soorten systematisch behandeld. En op de aansluitende zaterdagochtenden gingen we op excursie: Langs de Lek, een rondje Lappenheide, de Zouweboezem en de Biesbosch. Tijdens de twee lesavonden in mei gingen we vooraf wandelen achter de Schaapskooi. Veel soorten gezien en gehoord. We troffen het bijzonder met het weer.

Allen bedankt voor de hulp, ook Arie Versluis en Bart de Groot achter de bar. En... mogelijk komt er een vervolg of herhaling.

Chris Kramer

ACTIVITEITEN juni – september 2019

ALGEMEEN

- 24 aug: **Vijfheerenlanden Fietstochten**. Er zijn twee routes van 35 à 55 km. Starten vanaf 10:00 uur vanuit de Schaapskooi. Kijk op www.natuurcentrum.nl voor meer informatie.
- 29 aug: **Maak kennis met natuurfotografie**, lezing 1, door Henk Tromp. Kosten: € 10,- voor twee avonden. Aanmelding verplicht. Zie verder: www.natuurcentrum.nl.
- 5 sep: **Maak kennis met natuurfotografie**, lezing 2, door Henk Tromp. Zie 29 aug.
- 28 sep: **Open Dag Natuur- en Vogelwacht**. Meer info in volgende *Domphoorn*.

EXCURSIES

- NB 1. We verzamelen/vertrekken vanaf Benedictushof 132, 4133 AK Vianen.
- NB 2. Bij slecht weer: neem contact op met de gids en vraag of de excursie wel doorgaat.
- 22 juni: **Excursie naar de Mortelen** in Oirschot o.l.v. Koos Maat, tel: 0183-563 362 of 06-272 363 72. Wandeling 8 km. Mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek **15:30 uur** Vianen.
- 6 juli: **Vogelexcursie bij het Klaphek** te Lopikerkapel o.l.v. Jules Klees. tel: 0347-351 499. Mail: fam-klees@hetnet.nl. Vertrek om **14:00** uur vanuit de Schaapskooi.
- 3 aug: **Excursie Appeldijk & Koornwaard** o.l.v. Jules Klees. tel: 0347-351 499. Mail: fam-klees@hetnet.nl. Vertrek om **9:00** uur vanuit de Schaapskooi.
- 18 aug: **Vogelexcursie naar plan Tureluur en Zuid-Hollandse eilanden** o.l.v. Eduard Polfliet, tel: 06-520 956 22. Mail: eduardpolfliet@casema.nl. Vertrek **8.00 uur** vanuit Vianen. Of **8.20 uur** parkeerplaats Avelingen Gorkum.
- 7 sept: **Vogelexcursie Everdingen** o.l.v. Eduard Polfliet, tel: 06 52 09 56 22. Mail: eduardpolfliet@casema.nl. Vertrek om **14:00** uur vanuit de Schaapskooi.
- 15 sep: **Vogelexcursie in de Biesbosch** o.l.v. Gerrit Zijderveld. Info tel: 0347-351 659. Mail: g.zijderveld@casema.nl Vertrek **9.00 uur** Vianen. Of **9.20** uur parkeerplaats Avelingen Gorkum.
- 3 nov: **Excursie in het Von Gimborn Bomenmuseum** o.l.v. Jules Klees, tel: 0347-351 499. Mail: fam-klees@hetnet.nl. Vertrek **9.00 uur** vanuit Vianen.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD

Zomervakantie: kijk op onze website www.natuurcentrum.nl of er iets leuks te doen is!

PAGINA VOOR DE JEUGD

De activiteiten voor de jeugd vinden plaats in en om Natuurcentrum De Schaapskooi, Overboeicop 15, 4545 NN Schoonrewoerd.

Komende activiteiten:

➤ **Zaterdag 15 juni: Slootjesdag**

Emmers en schepnetjes mee. Ontdek tijdens slootjesdag alles over slootjes en de waterdiertjes die hier wonen. Bekijk de schaatsenrijders en bootsmannetjes. Misschien vind je een waterscorpioen. Of een stekelbaarsje.

We beginnen om 13.30 uur met een inleiding in Natuurcentrum De Schaapskooi. Na de pauze gaan we naar buiten met schepnetjes, zoekkaarten enz. We gaan waterdiertjes vangen, bekijken / bewonderen en natuurlijk weer terugzetten in het water. Als we tijd over hebben, maken we nog een knutselwerkje. Rond 15.30 uur sluiten we deze activiteit af.

Voor deze jeugdactiviteit geldt:

Wanneer: zaterdag 15 juni van 13.30 – 15.30 uur

Voor wie: kinderen vanaf 8 jaar, jongere kinderen onder begeleiding, (groot)ouders zijn ook welkom

Kosten: deelname kost € 2,50 per kind inclusief een consumptie

Aanmelden: vooraf opgeven is noodzakelijk bij S. Gielis, tel.: 0347-341555 / e-mail: siskagielis@gmail.com

N.B. Als we in de grote vakantie nog activiteiten organiseren voor de jeugd, laten we dit weten via de plaatselijke bladen en onze website: www.natuurcentrum.nl

Terugblik op het afgelopen kwartaal:

24 april: Beleef de lente in en om Natuurcentrum De Schaapskooi

We maakten een flinke wandeling (ca. 4 km) door het natuurgebied achter De Schaapskooi. We hadden alle beschikbare tijd nodig. De deelnemertjes waren heel leergierig en wilden van alles weten over wat we zagen. Een 8-jarig meisje, dat op teenslippers meeliep, verzuchtte na afloop, weer terug in de

Schaapskooi: "Het was wel ver, maar ik heb het volgehouden. Het was erg leuk. Er was ook zoooooo veel te zien." Daarmee is eigenlijk alles wel gezegd over deze wandeling.

WG jeugdactiviteiten,
S. van Baren

WAT U WEL OF NIET HEEFT GEMIST

Fiets en wandelexcursie rondom Arkel op 19 april 2019 o.l.v. Koos Maat

We gaan vandaag met Koos in de omgeving van Arkel fietsen en lopen. We zijn op de koffie uitgenodigd bij Koos thuis. Het weer is prima en we zitten buiten in de tuin. Na de koffie gaan we op pad, met 12 personen fietsen we eerst naar een visplas bij Arkel en gaan hier een wandeling maken rondom deze plas. Hier zien we onder andere visdief, fuut, Kieviet en de kraakeend.

Daarna fietsen we via Arkel en de Drie Heulen en een fietspad vanaf de Smalzij naar de Achterdijk. In de polders richting Kedichem zitten nog Kievieten en grutto's te broeden. Ook zien we hier een tureluur, een wulp, boerenzwaluwen, de scholekster en horen we een veldleeuwerik, de kleine karekiet en de scholekster. Een prachtig gebied met nog veel weidevogels.

Hierna fietsen we naar Kedichem, daar ligt ons volgende gebiedje om vogels te kijken. Buitendijks wandelen we hier in het natuurgebied De Eng met een aantal ondiepe plassen langs de Linge. In de plas langs de dijk komen in maart de grutto's aan om op te vetten na een lange reis uit het zuiden, vaak wel 60-100 grutto's. In april vormen de grutto's paartjes en zoeken ze in de weilanden een geschikte plek om te broeden.

We zien hier ganzen, een paar grutto's, een lepelaar, een purperreiger, een groene specht en een vrouwtje zwartkop (met bruine kop). Begin mei worden hier in de plas langs de Linge 20 vlotjes

gelegd voor de zwarte sterns om op te broeden. Vorig jaar zijn op deze vlotjes 23 kleine sterntjes opgegroeid en uitgevlogen.

Grutto. Foto: Teus Ravesteijn.

Wandelen in De Eng

Purperreiger. Foto: Teus Ravesteijn.

Dit zijn de vogels die we gezien hebben:

aalscholver	groene specht	krakeend	tjiftjaf
blauwe reiger	groenling	kramsvogel	tureluur
boerenwaluw	grote bonte specht	kuifeend	veldleeuwerik
brandgans	grote zilverreiger	lepelaar	vink
buizerd	grutto	meerkoet	visdief
Canadese gans	houtduif	merel	waterhoen
Cetti's zanger	kauw	Nijlgans	watersnip
ekster	kievit	ooievaar	wilde eend
fazant	kleine mantelmeeuw	purperreiger	winterkoning
fuut	kleine karekiet	roek	wulp
gaai	knobbelzwaan	scholekster	zwarte kraai
grauwe gans	koolmees	spreeuw	zwartkop

Vanuit Kedichem fietsen we langs de Lingedijk naar Rietveld, we stoppen nog een keer voor een korte wandeling. Daarna volgen we de Lingedijk tot Arkel en rijden weer terug naar Koos thuis.

In de omgeving van Arkel kun je goed fietsen, wandelen en vogels kijken, we hebben 48

soorten vogels gezien. Bij terugkomst van de excursie hebben we bij Koos nog wat gedronken en gezellig nagepraat. Koos bedankt, een prachtige excursie!

Bart de Groot

Excursie in de Kennemerduinen op 28 april 2019 met Jules Klees

Deze excursie is in het Nationaal park de Kennemerduinen, tussen IJmuiden en Zandvoort. Een wandeling van ongeveer 9 km, gemarkeerd met blauwe paaltjes.

We zijn met 13 personen, bij aankomst om 9 uur regent het. Voor vandaag is veel regen opgegeven, we trekken ons regenpak aan. Maar na een half uur wordt de regen al minder en vanaf 10 uur heeft het niet meer geregend en komt zelfs af en toe de zon erdoor. We starten bij het bezoekerscentrum.

Naast het pad groeit zandkool. Deze plant staat regelmatig in de duinen, vooral langs de zeereep, maar ook op rivierduintjes en op zandige industrieterreinen. Of je nu rucola-sla eet of zandkool, het smaakt precies hetzelfde. We zien ook look-zonder-look, lelietjes-vandalen en duinsalamonszegel.

We lopen tussen duindoorns, die de eerste helft van de vorige eeuw geplant zijn om de verstuiving van het duinzand tegen te gaan.

Hier en daar lopen grote grazers, zoals Schotse Hooglanders, die de grassen en struiken wegvreten en met hun hoeven de bodem opentrappen om een gevarieerde begroeiing te krijgen.

Op de foto hieronder ligt een Schotse Hooglander die nogal licht van kleur is.

Langs het pad groeien duinplanten, o.a. duinsalamonszegel, het duinroosje, het bleekspoo-

Bleeksporig bosviooltje. Ook op de foto: blad van jakobskruiskruid en geel walstro, duinklauwtjesmos en groot duinsterretje.

trum aan het begin zijn. Onderweg zit er nog een roodborsttapuit in een struik en vliegt er een vlinder langs, het oranjetipje.

Jules, het was een prachtige wandeling, de regen viel mee en we hebben veel duinplanten en ook vogels gezien, zie de tabel.

Bart de Groot

rig bosviooltje, kromhals, parelzaad en kruipwilg.

We beklimmen een heuvel van ongeveer 25 meter en kunnen boven de zee zien.

Naast de heuvel ligt een grote plas met diverse eenden en futen. Hier kunnen we heel goed de georde fuut bekijken (zie de foto hiernaast).

Daarna vervolgen we de blauwe route door de duinen tot we weer bij het bezoekerscen-

Kruidige planten		Bomen of struiken	Vogels	
aarvederkruid	look-zonder-look	Amerikaanse vogelkers	aalscholver	koolmees
bleeksporig bosviooltje	paardenbloem	doornroos	bergeend	kuifeend
dagkoekoeksbloem	parelzaad	duindoorn	buizerd	meerkoet
duinsalamonszegel	penningkruid	duinroosje	fuut	roodborst
duinviooltje	pitrus	esdoorn	georde fuut	roodborsttapuit
eikvaren	reigersbek	grauwe wilg	groenling	scholekster
geel walstro	robertskruid	kruipwilg	huismus	spreeuw
grote brandnetel	smalle wikke	kruisbes	kievit	tureluur
groene ossentong	speenkruid	meidoorn	kneu	witte kwikstaart
hondsdrif	straatgras	sneeuwbes	knobbelzwaan	
jakobskruiskruid	valse salie	zomereik		
klein kruiskruid	vogelmuur	zuurbes	Paddenstoelen	
kleine pimpernel	voorjaarsganzerik	zwarte populier	gesteelde aardster	
knolboterbloem	watmunt		peperbus	
kromhals	witte waterkers			
kruipend zenegroen	zachte ooievaarsbek			
lelietje-van-dalen	zandkool			

Vogels spotten in de Biesbosch. Foto: Gerrit Zijdeveld

Excursie in de Biesbosch op 26 mei 2019 o.l.v. Gerrit Zijdeveld en Piet Solleveld

We vertrekken met 14 personen vanuit De Avelingen bij Gorkum en beginnen met een wandeling in de Biesbosch. We stoppen langs de Bandijk en kijken op Polder Hardebroek, een grote onder water gezette polder.

Hier lopen een paar steltkluten met hun lange poten, prachtig.

Iets verder langs de Banweg loopt een vogel met een witte streep op zijn kop, het is een zeldzame zomertaling.

We horen overal de zwartkop zingen en soms een enkele tuinfluiter. In de middag staat er in de plas een vogel zijn snavel heen en weer te bewegen door het water, een lepelaar die het water zeeft. Hieronder staat een lijst met de vogels die we gezien of gehoord hebben.

Gerrit en Piet, het was mooie excursie in de Biesbosch met veel vogels , vooral de **steltklut** en de **zomertaling** hebben we goed gezien.

Bart de Groot

aalscholver	fuut	kleine mantelmeeuw	merel	vink
bergeend	grote bonte specht	kluut	nijlgans	wilde eend
blauwe reiger	grasmus	kokmeeuw	putter	witte kwikstaart
bontbekplevier	grauwe gans	koolmees	rietgors	zomertaling
bruine kiekendief	groenling	krakeend	scholekster	zwaan
buizerd	grutto	kuifeend	spreeuw	zwarte kraai
Canadese gans	kauw	lepelaar	steltklut	zwartkop
fitis	kievit	Meerkoet	tuinfluiter	

ICOONSOORTEN VIJFHEERENLANDEN – GIERZWALUW

Gierzwaluw. Foto: Henk Tromp.

Icoonsoort

De provincies Utrecht en Zuid-Holland hebben de gierzwaluw tot icoonsoort benoemd (zie het overzichtsartikel 'Icoonsoorten Vijfheerenlanden' in *De Dompfoorn*, december 2018). Met dit besluit roepen beide provincies burgers, bedrijven en gemeenten op om voldoende aandacht te schenken aan natuur in de stad. Daarbij gaat het niet alleen om voldoende broedgelegenheid en natuurinclusief bouwen. Van groot belang is ook een rijk aanbod van insecten, waarvan de gierzwaluw, evenals allerlei andere vogels en ook vleermuizen moeten leven. Kortom: om de ontwikkeling van een rijk en gezond stadsecosysteem. Paul van der Waal portretteert hierna deze fascinerende icoonsoort.

Apus apus

Ongerust turen we van de tijd tot tijd de lucht af. Mijn vrouw plagend: "Ze zijn vast uitgestorven". Na een paar dagen klinkt mijn blijde roep: "Ze zijn terug!" Het krijgsende 'srie-srie' boven de stad is niet van de lucht. Na een non-stopvlucht van enkele honderdduizenden kilometers zijn ze weer teruggekeerd naar de plek waar ze geboren zijn of hebben gebroed. Wat een ongelooflijke prestatie! Iemand noemt ze de 'Rolls Royce' onder de vogels. Qua bouw en uitvoering, vliegprestaties en levensduur een lucht wonder. Ga 's avonds ergens in een stad met oude gebouwen op een terras zitten. Bestel?? Geheid dat je rust 'verstoord' wordt door voortjakkende gierzwaluwen. Soms verdwijnt er een blik-

semsnel onder een dakpan of in een muurspleet. In een slordig nest legt het wijfje 2 – 3 witte eieren. Na het uitkomen moeten de jonkies wachten tot pa en ma voldoende insecten hebben gevangen, die ze met speeksel in de keelzak tot een voedselbal aaneenkiten. Onze gierzwaluwen vliegen bij depressies gewoon naar steden waar de temperatuur hoger is om prooidieren te vangen. Een re-tourtje Parijs, Berlijn of Londen is een koud kunstje. En die hongerige jonkies dan? Die gaan in een langdurige coma. De lichaamstemperatuur daalt van 38 naar 21 graden. Die comatoestand kan wel enkele weken duren.

vogeltje van 36 – 50 gram. Het zoveelste scheppingswonder. De gemiddelde leeftijd is hoog: 5½ jaar, met een maximum van 18 jaar. Dit weten we door ringonderzoek. *Apus apus* wil zeggen zonder voeten. De 4 teentjes staan naar voren en die helpen de gierzwaluw om zich vast te grijpen aan verticale ruwe wanden. Tenslotte: ze doen bijna alles in de lucht, zoals eten, paren en 's nachts op een mysterieuze wijze slapen. Vraag niet hoe of wat... Wetenschappers (zoals wij ??) staan er verbaasd over. Socrates zei: "Een ding weet ik; dat ik niets weet". TIP: kijk eens op www.gierzwaluwbescherming.nl. Deze vereniging

Gierzwaluw.
Foto: Johan
Scholtens.

Na een abnormaal lange nestperiode van 5 – 8 weken zijn de jongen moddervet. Dan volgt een vermageringskuur; de ouders vliegen langs het nest en de kleintjes worden geprikkeld om op de wieken te gaan. Ze laten zich in de vrije ruimte vallen en vliegen even later naar Afrika. Men vertelt dat ze een paar jaar non-stop vliegen voor ze onder een dakpan duiken en zich voortplanten. Via een geolocator weten we dat die ene gierzwaluw in een jaar meer dan 500.000 km heeft gevlogen. De maan is dichterbij! En dat voor een

geeft 2 keer per jaar een heel interessant bulletin uit met info over o.a. bescherming van *Apus apus*. En geniet van de 'srie-zwaluwen!'

Paul van der Waal

Ook aanbevolen:
Remco Daalder, 2014. De gierzwaluw. 205 pp.
Uitgeverij Atlas Contact. Amsterdam/Antwerpen. ISBN 978 90 450 2223 9.

WATERWANDELING OMMELANDEN VIANEN

In Vianen is van juli 2018 t/m juni 2019 het Waterjaar gehouden. Op allerlei manieren is de rol van het water in en om Vianen belicht. Zo was er een 3D-fototentoonstelling, een 'platte' fototentoonstelling op grote canvasborden op de Lekdijk, watertheater bij Everdingen en Vianen, een concert 'Waterklanken' van het Nieuwegeins Amateur Symfonieorkest, een 'Beach Event' bij Sportcentrum Helsdingen en pasten natuurlijk ook de Nationale Sleepbootdagen mooi in het programma. Speciale vermelding verdient de plaatsing van een monument voor Jan Blanken, de waterstaatkundige die begin 19de eeuw o.a. betrokken was bij de aanleg van het Zederikkanaal. Hij heeft lang in Vianen gewoond, zat in de gemeenteraad en is hier ook begraven. Het nieuwe monument bevindt zich tussen de Jan Blankenweg en de Grote Sluis. Het grafmonument van Jan Blanken op de Algemene Begraafplaats is trouwens ook een bezoekje waard, mede om de interessante gazonvegetatie op de grafkelders daarbij in de buurt, met o.a. ruige weegbree, muizenoor, knolboterbloem en gewone veldbies. Een stroomdalgraslandje bij het graf van een echte waterman!

Op 29 mei jl. is in het kader van het Waterjaar 2018/2019 de 'Waterwandeling door de ommelanden van Vianen – langs flora en fauna' gepresenteerd. Het eerste exemplaar werd in ontvangst genomen door wethouder Cees Taal.

De wandeling is 15 km lang, desgewenst in te korten tot 6,5 km. De gemeente Vijfheerlanden nam de financiering op zich, de VVV biedt de gids te koop aan voor € 3,-

Het gaat om een rijk geïllustreerd wandelgidsje van 38 pagina's (inclusief omslag), gemaakt op initiatief van Stichting Licht op Vianen (lees: Petra Spaninks), in samenwerking met Historische Vereniging Het Land van Brederode en Natuur- en Vogelwacht De Vijfhee-

renlanden. De redactie bestond uit Dick Kerkhof, Hans Kluit, Huib Leeuwenberg, Petra Spaninks en Karin Sluzyer. Hengelsportvereniging De Reiger leverde gegevens over de vissoorten in alle watergangen waarlangs de wandeling voert.

Onderwerpen die in de gids aan de orde komen: flora en fauna, geologie en geomorfologie van het rivierenlandschap, aanleg van de stadsgracht, de trekvaart naar Gorkum, het Zederikkanaal en het Merwedekanaal, rivier- en dijkbeheer, waaronder Ruimte voor de Lek, de geschiedenis van het havenkwartier bij de Buitenstad, watermonumenten in de oude binnenstad.

Opmerkelijke zaken in de gids zijn een afbeelding van een aquarel van Gerard van Straten, die speciaal t.b.v. de gids de haven van Vianen rond 1750 geschilderd heeft, en een prachtig gedicht van Julien Holtrigter.

Namens onze vereniging leverden Henk Tromp en Dick Kerkhof enkele foto's. Na de presentatie is voor circa 50 belangstellenden ook een excursie gehouden. Hans Evers, Bart de Groot, Dick Kerkhof, Hans Kluit en Eduard Polfliet fungeerden daarbij als gids.

IJsvogel. Foto: Henk Tromp.

Hoor wie klopt daar.....????

Een vreemde titel voor een artikel in het zomernummer van *De Dompfoorn* hoor ik u denken. Nou, dat ben ik niet helemaal met u eens, want achter ons huis wordt druk geklopt in de boom. Al weken wordt er geklopt en getimmerd. De arbeider heeft een zwart met witte jas, een witte buik en borst en een rode broek.

Grote bonte specht. Foto: Hans Lemcke.

U raadt het al: we hebben een specht in de boom achter ons huis. En het is er niet één, het is een paartje. Twee grote bonte spechten vlogen de afgelopen weken af en aan met voedsel, dus er zullen jongen zijn. De opening van zijn nest zit aan de kant van de provinciale weg, dat is jammer. We zien hen steeds aanvliegen en wegvliegen, maar kunnen van het invliegen en voeren vanuit onze tuin niet veel zien. Ik ga op internet op zoek naar meer informatie over onze bijzondere achterburen: "In de uitgehakte holte van de boom heeft de grote bonte specht haar eieren gewoon op het hout gelegd. Er wordt niet veel met zacht nestmateriaal gewerkt. In het nest worden 5 tot 7 eieren gelegd. Na 10 tot 12 dagen komen die uit, waarna de jonge vogels 20 tot 23 dagen in het nest worden verzorgd," vertelt de site van de Vogelbescherming mij. Steeds houd ik mijn hart vast als hij of zij weer wegvliegt, vlak voor een grote vrachtwagen langs. Hoe gaat dat straks als die jonge vogels uitvliegen?

Ik lees ook: "Na het uitvliegen blijven de ouders nog een dag of 10 voor de jongen zorgen. Ze verdelen de jonge vogels onderling. De jongen van de grote bonte specht hebben korte tijd een rood petje. Dan lijken ze even op de middelste bonte specht."

De spechtenfamilie (Picidae) kent dus meerdere soorten. Ik noem alles eenvoudig specht, maar dat is niet juist. Wat ze allemaal gemeen hebben, zijn de scherpe snavel, een lange kleverige tong om insecten uit holtes te peuteren en bijzondere poten: de twee middelste tenen steken naar voren en de buitenste twee naar achteren. Men noemt die stand van de tenen: zygodactyl. Dit woord komt van het Grieks: 'zugon', dat 'paar' betekent en 'daktulos' dat 'vinger' of 'teen' betekent. Zygodactyl verwijst dus naar gepaarde tenen, per twee in een bepaalde stand. Door deze stand van de tenen kunnen spechten zich goed aan bomen vastklemmen en goed klimmen. Naast die tenen is ook de staart bij de specht een belangrijk instrument om steun te bieden bij het klauteren langs boomstammen.

De spechten die ik in onze omgeving, de Vijfheerenlanden, herken, zijn: de grote bonte specht, onze achterbuurman, en de groene specht. De groene specht herken ik vaak het snelst aan zijn vlieggedrag. Hij vliegt 'golvend', na enkele vleugelslagen laat hij zich even in een glijvlucht zweven met zijn vleugels dichtgevouwen. De grote bonte specht heeft overigens ook die golvende vlucht. De typische groene kleur en het rode petje maken de groene specht tot een heel gemakkelijk te herkennen vogel.

De groene specht eet graag mieren die hij met zijn lange tong overal tussenuit peutert. De groene specht is niet zo'n timmerman als de bonte specht. Als hij roffelt, iets wat hij zelden doet, klinkt dat zacht en snel. Veel opvallender is zijn roep: een soort van lachen.

Ook de groene specht, ontdek ik al lezend, legt haar eieren, 4 tot 6 stuks, in een zelf-

*Zwarte specht met jongen.
Foto: Hans Lemcke.*

Veluwe. Een heel ander landschap dan de polders om ons huis. Tijdens een van onze wandelingen daar stuiten we op een groep mannen die met enorme toeters van telescopen naar boven turen. Wat is daar te zien? We zien vier of vijf dode beukenbomen met een groot aantal gaten erin.

Vast het werk van spechten, maar er is geen vogel te zien. Tot... de ruggen van de mannen aanspannen, er wordt fluisterend gewezen en dan zien wij hem ook: een zwarte specht. In Europa is dit de grootste specht: 45 tot 47 cm met een spanwijdte van 64 tot 68 cm. Zoals zijn naam al suggereert, is de vogel zwart met een rode pet. Op de site van de Vogelbescherming spreekt men van 'een geheimzinnige bosvogel'. "Een schuwe vogel die zich graag verstopt aan de achterkant van de boom," zegt de tekst. Dat klopt wel: minutenlang zien we de vogel dan weer links langs de boom gluren en dan weer rechts tevoorschijn komen. Maar nu de nestholte aan de kant zit van de groep mannen, moet de vogel zijn schuwheid wel overwinnen. We schieten allemaal prachtige plaatjes van het voeren van de jonge vogels. Ik ben onder de indruk van de grootte van deze specht. Ook deze specht is een miereneter, daarnaast eet hij kevers en larven. Het is een echte roffelaar en in het voorjaar kan hij lachend roepen. We horen geen roffels, maar wel lachjes. Nee, niet van de specht, van de vogelkijkmannen die tevreden terugkijken op hun beeldschermpjes naar de goed gelukte opnamen.

Wij waren ook niet ontevreden en delen de beelden graag met u.

Jolanda Lemcke

gemaakt hol in een oude loofboom. Het verzorgen van de jongen duurt 23 tot 27 dagen. Na het uitvliegen blijft de familie nog 3 tot 7 weken bij elkaar. De ouders verdelen de jongen om hen te verzorgen.

Deze beide spechtsoorten, de grote bonte specht en de groene specht, zijn geen 'Rode Lijst' vogels. Ze komen in Nederland veel voor. Dat is in mindere mate zo bij de middelste bonte specht. Deze spechtsoort is wat kleiner dan de grote bonte specht, maar lijkt veel op zijn grotere neef. Het zwart met witte kleed en het roze/rood in de 'broek' zien we bij beide. De rode kop is kenmerkend voor de middelste bonte specht. In het zuidoosten van Nederland komt deze soort wel voor, bij ons maar zelden.

Uiteraard is er dan ook een kleine bonte specht: niet veel groter dan een huismus, een behendig klimmer met weer dat zwart en wit in het verenkleed en het rode petje. De rode broek ontbreekt. Ik heb deze vogel in de Vijfheerenlanden nog nooit gezien, maar het landschap met de boomgaarden en zachte bomen als wilg, populier en els horen wel tot het favoriete leefgebied. De kleine bonte specht is een beschermde vogel in Nederland. Het kloppen in de boom achter ons huis is verstild. Het nest is klaar, de jongen al groot en – als u dit leest – vast al uitgevlogen. Ook wij proberen in de weekenden wat uit te vliegen. We gaan dan graag naar de Hoge

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter Mw. J.A.R.M. van Egmond 0345 - 795199
 Secretaris Dhr. J. Stevens 0345 - 616883
 Penningmeester Mw. A. Eleveld 0347 - 322836

Voor spoedgevallen kunt u de leden van het bestuur bellen.

Voor algemene zaken graag een bericht naar het postadres:

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
 Overboeicop 15 4145 NN Schoonrewoerd
 www.natuurcentrum.nl
 e-mail: info@natuurcentrum.nl

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Mw. A. van Zijl-Bogerd 0345 - 641416
 Dhr. A. Luitjes

ERELEDEN

Dhr. R. Ponsen Dhr. G. Zijderveld
 Dhr. P.C. Bogerd Dhr. H. de Labije
 Dhr. D.C. Drijvers Dhr. S.H. Bakker
 Dhr. P.J.J. Solleveld Dhr. A.N. Versluis
 Dhr. J. Vink Mw. S. van Baren

LEDENADMINISTRATIE Dhr. B. de Groot

De minimumcontributie is per kalenderjaar:

Jeugdleden € 5,-
 Leden € 10,-
 Leden die ook *Het Vogeljaar* ontvangen € 23,-

Voor vragen over uw contributie kunt u bellen met de penningmeester. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL07 INGB 0001 4752 64 t.n.v. Penningmeester Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden te Vianen.

WERKGROEPEN

EXCURSIES	B. de Groot	Pr. W. Alexanderstr. 15	4161 AN Heukelum	0345-615991
VOGELS	VACATURE			
AMFIBIEËN	T. den Besten	Rietkamp 8	4133 CT Vianen	0347-374281
PLANTEN	J. de Gans	Weesdijk 18	4132 BL Vianen	06-36299399
NESTKASTEN	P. Solleveld	Korte Kerkstraat 25	4132 BJ Vianen	0347-322307
KNOTWILGEN	J. Stevens			0345-616883
HOOGSTAMFRUIT	A.N. Versluis (verkoop)			0183-602055
	S. de Ridder (oogst)			06-46461581
RUIMTELIJKE ORDE- NING & MILIEU		Overboeicop 15	4145 NN Schoonrewoerd	
GROENE WINKEL	S. van Baren	Kruiswerf 19	4141 GG Leerdam	0345-612829
JEUGDACTIVITEITEN	C. Kramer	Wederiklaan 26	4143 CV Leerdam	0345-619684
DIERENAMBULANCE				06-51111290
VOGELWAARNEMING	H. Evers	e-mail: hanselman109@hotmail.com		
REDACTIE	D. Kerkhof	Buitenstad 67	4132 AB Vianen	06-51042553
NATUURCENTRUM	DE SCHAAPSKOOI	Overboeicop 15	4145 NN Schoonrewoerd	0345-641201
CONTACT PER E-MAIL	info@natuurcentrum.nl			

De Schaapskooi is het natuurcentrum van Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Adres: Overboeicop 15, 4145 NN SCHOONREWOERD - Telefoon: 0345 – 641201. De Schaapskooi is geopend donderdag 19.00 - 23.00 uur, zaterdag 9.00 - 16.00 uur en zondag 12.00 - 17.00 uur. Voor overige openingstijden, zie de website www.natuurcentrum.nl

De Natuur en Vogelwacht 'De Vijfheerenlanden' stelt zich ten doel de belangstelling voor de natuur - en dit in de ruimste zin van het woord - te bevorderen.

Zij wil dit bereiken door:

- Het organiseren van excursies en tentoonstellingen.
- Het houden van lezingen en voorlichtingsavonden.
- Het publiceren in de pers.
- Het stichten van weidevogelreservaten.
- Het stichten van natuurreservaten.
- Het bestuderen en begeleiden van bestemmingsplannen.
- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten.
- Het voederen van vogels in de winter.
- Het uitoefenen van controles op de naleving van de vogel- en natuurbescherming wet.
- Het signaleren van aantastingen van de natuur en milieu, in het algemeen, en het voeren van acties hiertegen.
- Het steunen en propaganderen voor verenigingen die natuur- en milieubehoud beogen.
- Het bevorderen van aanplant en onderhoud van knotwilgen.
- Het geven van cursussen.

Opgericht 26 april 1966 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit d.d. 18 december 1974 nr.: 85. Ingeschreven in het Verenigings-register nr.: 40321254 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht. Per 1 januari 2009 heeft de vereniging de status van ANBI.

ISSN: 2213-395X